

Participatie zwerfafval Gemeente Ooststellingwerf

projectnr. 234226.31
revisie D0
22 maart 2012

auteur(s)
B.J. Boerema

Opdrachtgever
Gemeente Ooststellingwerf
Mevr. A. Pol
Postbus 38
8430 AA Oosterwolde Fr

datum vrijgave	beschrijving revisie D0	goedkeuring	vrijgave
22-03-2012	Definitief rapport		

Projectgroep bestaande uit:

Tekstbijdragen:

Fotografie:

Vormgeving:

Datum van uitgave:
22 maart 2012

Contactadres:
Tolhuisweg 57
8443 DV Heerenveen
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Copyright © 2012

Ingenieursbureau Oranjewoud

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

	blz.
1	
1 Inleiding	2
1.1 Aanleiding van het project	2
1.2 Doelstelling.....	2
2	
2 Huidige situatie	3
2.1 Situatie specifiek gebied	3
2.2 Doelgroep.....	4
2.3 Overige betrokken partijen	4
3	
3 Plan van aanpak	5
3.1 Onderzoeksvraag	5
3.2 Werkstappen	6
3.3 Monitoren van het effect	7
Bijlage	8
Bijlage 1. Meetlat zwerfafval CROW	9
Bijlage 2. Artikel uitreiking onderzoeksvraag Stellingwerf college	11

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van het project

De gemeente wil graag met het project de bewustwording van de jeugd op het gebied van zwerfafval vergroten en daarmee de overlast van zwerfafval terugdringen.

1.2 Doelstelling

Doel is om leerlingen van het voortgezet onderwijs actief te betrekken bij het terugdringen en voorkomen van zwerfafval op de route van de school naar het winkelcentrum en terug. Dit wordt gedaan door middel van het creëren van bewustwording bij scholieren door het uitvoeren van een onderzoek en het bedenken van oplossingen. Uitgangspunt hierbij is om de huidige schoonheidsgraad op de route te verbeteren van zeer vuil (D) naar matig vuil (B) (zie onderstaande CROW meetlat).

A+	A	B	C	D
				
Er is geen grof zwerfafval aanwezig.	Er is weinig grof zwerfafval aanwezig.	Er is hier en daar grof zwerfafval aanwezig.	Er is veel grof zwerfafval aanwezig.	Er is zeer veel grof zwerfafval aanwezig.
zwerfafval grof (>10 cm) 0 stuks per 100 m2	zwerfafval grof (>10 cm) < 3 stuks per 100 m2	zwerfafval grof (>10 cm) < 10 stuks per 100 m2	zwerfafval grof (>10 cm) < 25 stuks per 100 m2	zwerfafval grof (>10 cm) > 25 stuks per 100 m2

Figuur 1. Meetlat CROW: grof zwerfafval op gazon (zie bijlage voor alle meetlatten zwerfafval)

2 Huidige situatie

Het onderwerp zwerfafval is regelmatig een punt van aandacht en discussie in het College van gemeente Ooststellingwerf. Daarnaast komt het onderwerp vaak aan de orde tijdens overleg met Plaatselijk Belang en komen er meldingen van burgers. Voor het onderwerp zwerfafval is reeds een Milieubeleidsplan en een communicatieplan opgesteld. In het Milieubeleidsplan is één van de acties om zwerfafval aan te pakken. Een van de acties van het communicatieplan is het uitvoeren van een onderzoek door scholieren en het opstellen van slogan met beeldmerk.

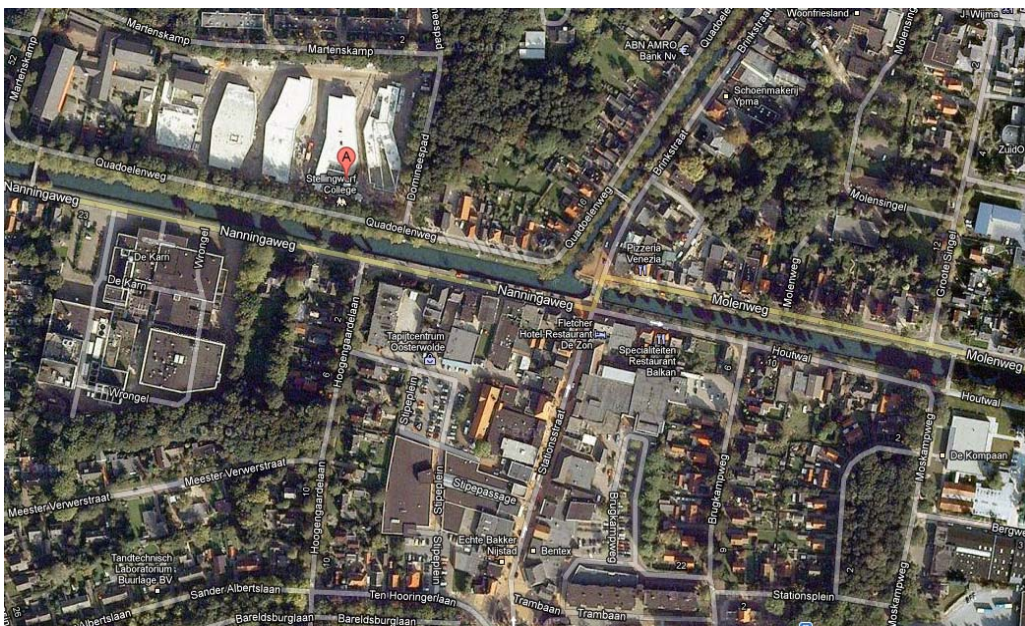
Daarnaast zijn er een aantal initiatieven vanuit het bedrijfsleven en dorpsbelangen om jaarlijks de openbare ruimte schoon te maken. Ook zijn er individuele burgers die de openbare ruimte schoonhouden.

Opschoondag Eco-Style Appelscha 9 maart 2012

2.1 Situatie specifiek gebied

Het gebied tussen het winkelcentrum en het Stellingwerf College in Oosterwolde zijn grotere concentraties zwerfafval aanwezig dan in de rest van de gemeente. Deze locaties worden hotspots genoemd. De vervuiling door zwerfafval is niet alleen in de openbare ruimte aanwezig maar ook in voortuinen. De overlast wordt daardoor niet alleen door het winkelend publiek en de ondernemers ervaren maar ook door de omwonenden.

2.2 Doelgroep

De leerlingen van het Stellingwerf College zijn één van de belangrijkste veroorzakers van het aanwezige zwerfafval op de route van school naar het winkelcentrum en omgekeerd. De leerlingen wandelen en fietsen in pauzes en tussenuren naar het winkelcentrum om drinken, snoep en snacks te kopen. Op de terugweg naar school belanden de verpakkingen van deze versnaperingen regelmatig op de grond en in de beplanting van de openbare ruimte en de voortuinen van burgers.

In dit kader is er expliciet voor gekozen om de derde klas scholieren van het voortgezet onderwijs te betrekken bij de problematiek van zwerfafval. De oudere jongens en meisjes in de leeftijd van 15 jaar van het voortgezet onderwijs vervullen een belangrijke voorbeeldfunctie of zijn een rolmodel richting de leerlingen van jongere klassen.

De leerlingen in de oudste klassen zijn in dit kader iets minder interessant, aangezien zij normaal gesproken op korte termijn de school gaan verlaten en daarna voor andere onderwijsvormen kiezen elders buiten de gemeentegrenzen.

2.3 Overige betrokken partijen

Om het zwerfafval probleem breder op te pakken dan alleen de scholieren worden ook andere partijen betrokken. De medewerking van deze partijen is noodzakelijk voor het organiseren en slagen van de zwerfafvalactie met leerlingen.

Scholen

Belangrijk is ook de betrokkenheid en medewerking van leraren, medewerkers en leiding van de school. Zij zijn in staat om hun eigen leerlingen te stimuleren en te ondersteunen bij het tegengaan van zwerfafval, in plaats van strafcorvee. Daarnaast kunnen zij in het lesprogramma inspelen op de actualiteit van het onderwerp en daarmee het educatieve aspect rond zwerfafval verder versterken

Winkeliers

De winkeliers hebben ook belang bij een schone omgeving. Een schone omgeving is aantrekkelijker en zorgt voor een betere uitstraling van de winkels. Winkeliers kunnen ondersteunen en/of faciliteren bij acties die de scholieren bedenken.

Bewoners

Een deel van de bewoners rond de route van het winkelcentrum naar de school ondervindt veel overlast van het zwerfafval op straat en in hun voortuinen. Deze groep wordt betrokken door ze op de hoogte te houden van de actie met scholieren en uit te nodigen om zelf mee te helpen hun leefomgeving schoon te maken. Daarnaast wordt bewonerscommissie Noord geïnformeerd over zwerfafval acties.

3 Plan van aanpak

Het participatietraject is gericht op de vermindering van zwerfafval door bewustwording bij jongeren. In dit plan van aanpak is beschreven hoe de jongeren worden betrokken bij het verminderen van het zwerfafval probleem.

3.1 Onderzoeksvraag

Om de jongeren op een leuke en educatieve manier bewust te maken van het effect van zwerfafval in de openbare ruimte worden ze ingezet om een onderzoek uit te voeren. Op deze manier zijn ze heel gericht met zwerfafval bezig en worden ze gevraagd om na te denken over het ontstaan van het zwerfafval en de mogelijke oplossingen. Op deze manier wordt het onderzoek voor de jeugd een interessante uitdaging. Om het niet als een vrijblijvend onderdeel van school te laten zijn, wordt de leerlingen gevraagd de resultaten van het onderzoek aan het eind te presenteren aan het College van gemeente Ooststellingwerf. De gemeente heeft een budget beschikbaar om een of meerdere oplossingen van de leerlingen uit te voeren. Hierdoor is ook voor de leerlingen zichtbaar dat ze iets bijdragen aan de zwerfafval problematiek in hun eigen omgeving.

Het onderzoek

Gemeente Ooststellingwerf wil graag een advies van de leerlingen van het Stellingwerf College over de aanpak van zwerfafval op de route van school naar het winkelcentrum. De vraag van de gemeente luidt als volgt:

Onderzoeksvraag: *Op welke manier kan het zwerfafval op de route van school naar het winkelcentrum worden voorkomen?*

Het advies moet onderbouwd zijn en antwoord geven op de vragen:

- welke communicatieboodschap sluit aan bij de veroorzaker?
- welke communicatiemiddelen/-kanalen moeten hiervoor ingezet worden?
- zijn er aanvullende maatregelen nodig? Zo ja, welke maatregelen en op welke manier moeten deze ingezet worden?

Het onderzoek

Om te komen tot het advies moet er onderzoek worden gedaan . Het onderzoek bevat drie fases:

Fase 1: Veldonderzoek / kwantitatief en observatie

- Hoeveel stuks zwerfafval ligt er op de route?
- Welk zwerfafval ligt er op de route?
- Waar precies? Is het geconcentreerd op bepaalde plaatsen?
- Hoe wordt er gecommuniceerd ter plekke?
- Hoe zijn de voorzieningen?
- Hoeveel leerlingen fietsen en lopen er dagelijks over (een deel van) de route?
- Fietsen/lopen leerlingen alleen of in groepjes?
- Welke opvallendheden neem je verder waar?

Fase 2: Online onderzoek leerlingen Stellingwerf College

Voer een online onderzoek uit om meer te weten te komen over de gebruikers van de route en mogelijke veroorzakers, zoals redenen van gedrag etc.

Fase 3: Diepte-interview met een selecte groep

Voer minimaal drie groepsgesprekken uit met verschillende doelgroepen (bijvoorbeeld winkeliers, bewoners, leerlingen, leerkrachten, gemeente etc.). Het doel van deze groepsgesprekken is om mogelijke oplossingen om zwerfafval te voorkomen te achterhalen.

Vervolg in de klas

Op basis van de verkregen resultaten gaat de klas in maximaal vier groepen het advies uitwerken voor de gemeente. Dit advies wordt uitgewerkt met een campagnevoorstel met een concrete boodschap, communicatiemiddelen en met aanbevelingen voor aanvullende acties (op het gebied van handhaving, voorzieningen, etc.). Het advies moet aansluiten bij de slogan en beeldmerk van gemeente:

Randvoorwaarden

Om ervoor te zorgen dat het onderzoek zinvol is en dat de gemeente daadwerkelijk aan de slag kan met het advies moet het onderzoek voldoen aan de volgende randvoorwaarden:

- de resultaten van het onderzoek moet representatief zijn door voldoende meetpunten (vraag 1.) en door voldoende verschillende personen te raadplegen (vraag 2 en 3)
- het advies moet gepresenteerd worden en moet zijn vastgelegd in een rapportage.
- het advies moet zijn voorzien van een inschatting van de kosten voor de uitvoering.

Presentatie

De leerlingen worden uitgenodigd om op 16 april in de raadszaal van de gemeente het advies te presenteren aan o.a. Wethouder Veenhouwer en beleidsmedewerkers. De presentatie mag maximaal 10 minuten duren. Ook wordt tijdens de presentatie het rapport met de resultaten aan de gemeente aangeboden. Mogelijk kunnen niet alle adviezen overgenomen worden door de gemeente. In dat geval neemt het College van de gemeente daar een besluit over.

Planning

16 januari 2012	Start van het onderzoek, Wethouder Veenhouwer overhandigd de onderzoeksvraag aan de school
Maart/april	Gastles op school over zwerfafval en de verwerking
29 maart 2012	Sorry zwerfafval team – acteurs op de route
16 april	Presentatie onderzoeksresultaten en advies van de leerlingen aan o.a. Wethouder Veenhouwer en het college van Gemeente Ooststellingwerf.

3.2 Werkstappen

Overleg school

Voorafgaand aan het onderzoek wordt een overleg met enkele leraren gepland om de mogelijkheden, randvoorwaarden en planning van het onderzoek te bespreken. In dit overleg wordt het onderzoek toegelicht en worden afspraken gemaakt voor de uitreiking van de onderzoeksvraag door de wethouder, de gastlessen en de presentatie van het advies aan het College door de leerlingen. De school bepaalt welke klas met het onderzoek aan de slag gaat. De school zorgt voor de begeleiding van de klas.

Uitreiking onderzoeksvraag

De wethouder reikt de onderzoeksvraag uit aan de betreffende klas, dit is gelijk de start van het onderzoek. Naast de uitreiking ontvangen de leerlingen een document met daarop de omschrijving, de randvoorwaarden en de planning (zie 3.1)

Gastcolleges

De gemeente organiseert enkele gastcolleges waarbij verschillende personen van medewerker buitendienst, handhaver en beleidsmedewerker uitleg geven over zwerfafval. In de les wordt verteld wat de gemeente nu al doet om de openbare ruimte schoon te houden en hoe omgegaan wordt met mensen die bewust afval op straat gooien. Een onderdeel van de gastcolleges kan een bezoek aan een afvalverwerkingsbedrijf zijn.

Presentatie advies

Aan het eind van het onderzoek presenteren de leerlingen het advies aan het College. Het College bepaald welk advies, idee of oplossing het beste is en wordt uitgevoerd. Voor het uitvoeren hiervan heeft de gemeente een budget beschikbaar.

Communicatie

Tijdens de werkstappen is communicatie belangrijk om het onderwerp onder bekend te maken. Tijdens de uitreiking van de onderzoeksvraag, de gastcolleges, de presentatie van het advies aan het College en de uitvoering van het advies wordt de pers uitgenodigd of wordt een persbericht opgesteld. Daarnaast wordt het traject in beeld gebracht op de gemeentelijke website en via Facebook en Twitter.

Evaluatie

Na het traject wordt een evaluatie gehouden met de school en de gemeente. Tijdens dit gesprek worden alle verbeterpunten benoemd en aangescherpt in het plan van aanpak. Op deze manier wordt het plan van aanpak steeds verder aangescherpt voor het volgende jaar en de volgende school.

3.3 Monitoren van het effect

Met het laten uitvoeren van het onderzoek door de leerlingen is het zwerfafval probleem nog niet opgelost. Afhankelijk van het advies van de leerlingen gaat de gemeente aanpassingen in de openbare ruimte uitvoeren of acties opzetten. Het is belangrijk om het effect van het onderzoek te meten.

Strategie

Om een goed beeld van de kwaliteit van het gebied te krijgen is het noodzakelijk om maandelijks een meting uit te voeren. Door de resultaten te vergelijken wordt het effect inzichtelijk. Belangrijk is om voor de uitvoering van het advies te starten met meten. Met de resultaten is het ook mogelijk om eventuele aanpassingen of acties uit te voeren om de kwaliteit van de openbare ruimte te verbeteren.

Uitvoeren meting

Enmalig bepaalt de gemeente de locaties van de metingen, de meetpunten worden zodanig geplaatst dat een goed overzicht ontstaat. Enkele medewerkers voeren maandelijks de metingen uit, hiervoor krijgen ze eerst een instructie en begeleiding tijdens de eerste meting. Voor het uitvoeren van de meting ontvangen de medewerkers formulieren, een kaart met locaties en een planning. De resultaten van de monitoring worden door de beleidsmedewerker verzameld en enkele keren per jaar teruggekoppeld aan de school en het College.

Bijlage

Bijlage 1. Meetlat zwerfafval CROW

Groen-beplanting-zwerfafval fijn

A+	A	B	C	D
				
Er is geen fijn zwerfafval.	Er is weinig fijn zwerfafval.	Er is redelijk veel fijn zwerfafval.	Er is veel fijn zwerfafval.	Er is zeer veel fijn zwerfafval.
fijn zwerfafval (≤ 10 cm) 0 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (≤ 10 cm) ≤ 3 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (≤ 10 cm) ≤ 10 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (≤ 10 cm) ≤ 25 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (≤ 10 cm) ≤ 25 stuks per 1 m ²

Groen-beplanting-zwerfafval grof

A+	A	B	C	D
				
Er is geen grof zwerfafval.	Er is weinig grof zwerfafval.	Er is redelijk veel grof zwerfafval.	Er is veel grof zwerfafval.	Er is zeer veel grof zwerfafval.
grof zwerfafval (> 10 cm) 0 stuks per 100 m ²	grof zwerfafval (> 10 cm) ≤ 3 stuks per 100 m ²	grof zwerfafval (> 10 cm) ≤ 10 stuks per 100 m ²	grof zwerfafval (> 10 cm) ≤ 25 stuks per 100 m ²	grof zwerfafval (> 10 cm) > 25 stuks per 100 m ²

Groen-gras-gazon-zwerfafval fijn

A+	A	B	C	D
				
Er is geen fijn zwerfafval.	Er is weinig fijn zwerfafval.	Er is redelijk veel fijn zwerfafval.	Er is veel zwerfafval.	Er is zeer veel fijn zwerfafval.
fijn zwerfafval 0 stuks m ²	fijn zwerfafval ≤ 3 stuks m ²	fijn zwerfafval ≤ 10 stuks m ²	fijn zwerfafval ≤ 25 stuks m ²	fijn zwerfafval > 25 stuks m ²

Groen-gras-gazon-zwerfafval grof

A+	A	B	C	D
				
Er is geen grof zwerfafval.	Er is weinig grof zwerfafval.	Er hier en daar grof zwerfafval.	Er is veel grof zwerfafval.	Er is zeer veel grof zwerfafval.
zwerfafval grof (>10 cm) 0 stuks per 100 m ²	zwerfafval grof (>10 cm) ≤ 3 stuks per 100 m ²	zwerfafval grof (>10 cm) ≤ 10 stuks per 100 m ²	zwerfafval grof (>10 cm) ≤ 25 stuks per 100 m ²	zwerfafval grof (>10 cm) > 25 stuks per 100 m ²

Verharding-zwerfafval fijn

A+	A	B	C	D
				
Er ligt geen fijn zwerfafval.	Er ligt weinig fijn zwerfafval.	Er ligt redelijk veel fijn zwerfafval.	Er ligt veel fijn zwerfafval.	Er ligt zeer veel fijn zwerfafval.
fijn zwerfafval (1-10cm) 0 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (1-10cm) ≤ 3 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (1-10cm) ≤ 10 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (1-10cm) ≤ 25 stuks per 1 m ²	fijn zwerfafval (1-10cm) > 25 stuks per 1 m ²

Verharding-zwerfafval grof

A+	A	B	C	D
				
Er ligt geen grof zwerfafval.	Er ligt weinig grof zwerfafval.	Er ligt redelijk veel grof zwerfafval.	Er ligt veel zwerfafval.	Er ligt zeer veel grof zwerfafval.
grof zwerfafval (>10cm) 0 stuks per 100 m ²	grof zwerfafval (>10cm) ≤ 3 stuks per 100 m ²	grof zwerfafval (>10cm) ≤ 10 stuks per 100 m ²	grof zwerfafval (>10cm) ≤ 25 stuks per 100 m ²	grof zwerfafval (>10cm) > 25 stuks per 100 m ²

Bijlage 2. Artikel uitreiking onderzoeksvraag Stellingwerf college

The screenshot shows a website page with a green sidebar on the left containing navigation links such as 'Bouwen en wonen', 'Financien, belasting', and 'Actueel'. The main content area features a headline: 'Leerlingen Stellingwerf College zoeken oplossing voor zwerfafval' with a sub-headline 'Tegen haar overnicht'. The text describes how the school principal, Jan Henk Veenhouwer, presented a research question to the students: 'Op welke manier kan zwerfafval op de heen- en terugreis van school naar het winkelcentrum en naar huis worden voorkomen?'. The students spent four months on this project. A section titled 'Aanpak zwerfafval' explains that a 'stappenplan uitvoering milieubeleidsplan' was developed, with litter prevention being a key part. The principal is noted as being very enthusiastic about the students' ideas. An 'Advies' section states that the final advice includes a campaign proposal and communication tools, and that the students also played a role in the advice. Below the text are two photographs: the top one shows a presentation in a classroom where a man is speaking to a group of students; the bottom one shows the principal presenting a certificate to two students.